

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Nee**

Aan

De Staatssecretaris

Deadline: 17 maart 2023

nota

(ter beslissing)

Advies over invoering Nutri-Score

TER BESLISSING

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Voeding
Gezondheidsbesch. en
Preventie

Ontworpen door

5.1.2e

5.1.2e

T

M

5.1.2e

5.1.2e

@minvws.nl

Datum Document

1 maart 2023

Kenmerk

3537353-1044469-VGP

Bijlage(n)

-

U heeft in uw brief bij de aanbieding van het rapport van de Gezondheidsraad van 29 november 2022 toegezegd dat u de Tweede Kamer **begin 2023** zult informeren over uw besluit omtrent de invoering van Nutri-Score.

1. Aanleiding

- In november heeft de Gezondheidsraad advies uitgebracht over het herziene algoritme van Nutri-Score.
- U heeft het advies op 29 november 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden en daarbij aangegeven dat u verwacht de Kamer begin 2023 nader te kunnen informeren over de besluitvorming over Nutri-Score.
- De afgelopen periode hebben we het rapport bestudeerd en is door de directie VGP met verschillende partijen over hun standpunten omtrent de invoering van Nutri-Score gesproken.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd om op basis van het advies van de Gezondheidsraad te besluiten om Nutri-Score in te voeren als voedselkeuzelogo dat in Nederland vrijwillig kan worden gebruikt;
- U wordt geadviseerd om te kiezen voor 1 januari 2025 als ingangsdatum.
- U kunt de aanbevelingen van de Gezondheidsraad voor verdere verbetering onderschrijven en u inzetten om deze zo snel mogelijk te realiseren.

Graag bespreken we het voorstel mondeling met u. Ook bespreken we graag de situatie in de internationale stuurgroep met u.

3. Kernpunten

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

Dit advies is de uitkomst van een lang en zorgvuldig voortraject. Een besluit nemen over de invoering blijft naar onze mening een complexe afweging maar verder uitstel hiervan zal de afweging niet eenvoudiger maken.

Hoewel er een uitgebreid advies ligt van de Gezondheidsraad bestaan over de wenselijkheid van de invoering van Nutri-Score bij de betrokken stakeholders nog steeds uiteenlopende inzichten en standpunten.

Hoe goed het logo consumenten gaat helpen bij hun voedingskeuze zal in de praktijk ervaren moeten worden. Het logo heeft de potentie om dit te doen en heeft ook voldoende mogelijkheid om zich in de loop der tijd verder door te ontwikkelen en te verbeteren. Hier zal vanuit Nederland actief aan worden bijgedragen in de internationale stuurgroep Nutri-Score.

Om u goed inzicht te geven in de verschillende aspecten die een rol spelen bij het te nemen besluit, zijn deze in de bijlage uitgebreid toegelicht

4. Toelichting

Alles overziend concluderen en adviseren wij als volgt:

- ➔ Het algoritme van Nutri-Score is volgens de Gezondheidsraad verbeterd en sluit nu beter aan op de voedingsrichtlijnen.
- ➔ De Gezondheidsraad is positief over het logo als complementair instrument in de voedingsvoorlichting.
- ➔ In lijn met de eerdere besluitvorming over Nutri-Score en met de wetenschap dat het logo nooit 100% zal aansluiten op de Nederlandse Voedingsrichtlijnen, adviseren we u **om Nutri-Score met het herziene algoritme in te voeren.**
- ➔ Wel moet bij deze optie een aantal tekortkomingen worden geaccepteerd: het herziene algoritme is voor bepaalde (onderdelen van) productgroepen nog steeds niet in lijn met de Nederlandse voedingsrichtlijnen. Aanpassingen zijn gewenst maar niet alle verbeteringen zullen (snel) kunnen worden gerealiseerd. Zie ook de tabel in de bijlage.

Besluit over de startdatum:

- Wij bevelen aan om bij uw besluit een startdatum te noemen. Hieraan is behoefte bij het bedrijfsleven en consumenten.
- Wij stellen voor om **1 januari 2025 als startdatum** te kiezen zodat er tijd is om vanuit VWS al zoveel mogelijk opvolging te geven aan de aanbevelingen van de Gezondheidsraad.

Met dit tijdspad is ook voldoende tijd om de besluitvorming in de internationale stuurgroep over het herziene algoritme voor de dranken af te ronden en om de aanstaande aanscherping van de definitie van het groente-, fruit-, en peulvruchtenaandeel waarover het IWC nog gaat adviseren, vast te stellen. De planning is dat de besluitvorming over beide onderdelen in de loop van 2023 wordt afgerond.

De periode tot januari 2025 kan als voorbereidingstijd worden gebruikt door

de Nederlandse fabrikanten en supermarkten die het logo willen gaan gebruiken. Ze kunnen dan de verpakkingen aanpassen en de communicatiecampagne voorbereiden (samen met de overheid). Zo zullen vanaf begin 2025 direct veel producten met het herziene logo in de schappen liggen en zal het logo een goede en zichtbare start maken.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

De bedrijven in de landen die Nutri-Score al gebruiken kunnen vanaf begin 2024 gaan overschakelen op het herziene algoritme. Hierdoor zal in Nederland in 2025 het herziene logo ook op producten die worden geïmporteerd al steeds meer zichtbaar zal zijn.

In de voorbereiding van deze nota zijn ook andere opties voor besluitvorming bekeken, met name voor het moment van invoering. Deze kunnen in het gesprek met u worden toegelicht. In het vervolg van deze nota is de optie 'Eerst de aanbevelingen uitvoeren' uitgewerkt.

Vanwege de grote verdeeldheid tussen partijen over (het moment van) invoering van Nutri-Score zal naar verwachting voor geen enkele optie breed draagvlak bij alle betrokken partijen bestaan. In de bijlage zijn de standpunten van de verschillende partijen beschreven.

Internationale ontwikkelingen

Er spelen verschillende internationale ontwikkelingen. Deze worden in de bijlage toegelicht. Belangrijk aandachtspunt is dat op dit moment de besluitvorming over het dranken algoritme voor Nederland niet naar wens verloopt. Het voorstel van het Internationale Wetenschappelijk Comité voor de aanpassingen in het algoritme voor de dranken wordt vooralsnog tegengehouden omdat in sommige landen de afstemming hierover met het ministerie van Landbouw en Economische Zaken moeizaam verloopt.

4a. Draagvlak politiek

Er is tot nog toe brede steun voor de uitvoering van deze maatregel uit het Preventie-akkoord.

4b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Uw besluit zal met een brief met de Tweede Kamer worden gedeeld. Vanwege de te verwachten aandacht voor het besluit over de invoering van Nutri-Score zal met de directie Communicatie hierover worden afgestemd. In de bijlage geven we een overzicht van alle ontvangen input (zie bijlage onder 4).

4c. Financiële en personele gevolgen

Er zijn middelen gereserveerd voor een publiekscampagne en voor de website voor bedrijven.

4d. Juridische aspecten haalbaarheid

De wetgeving waarin Nutri-Score officieel als voedselkeuzelogo wordt aangewezen is voorbereid en kan worden gepubliceerd nadat het besluit is genomen en er een ingangsdatum is gekozen.

4e Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

Intern vindt afstemming plaats met WJZ en directie Communicatie. Met veldpartijen vindt afstemming plaats via het stakeholdersoverleg Nutri-Score.

4f. Gevolgen administratieve lasten

Het logo kent administratieve lasten maar is vrijwillig te gebruiken door het bedrijfsleven.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

4g. Toezeggingen

Bij de aanbidding van het rapport van de Gezondheidsraad over Nutri-Score aan de Tweede Kamer (nov 2022) heeft u toegezegd dat u dit voorjaar een besluit zal nemen over de invoering van Nutri-Score.

4h. Fraudetoets

Er is geen fraudetoets uitgevoerd. Het (juist) gebruik van Nutri-Score door de bedrijven kan worden gemonitord door het RIVM.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze nota gaat niet met een Kamerbrief mee.

5.1.2e

5.1.2e

Bijlagen

Kenmerk

3537353-1044469-VGP

In de bijlage treft u een nadere toelichting aan op de volgende onderwerpen:

1. Een terugblik op het proces vanaf het Preventieakkoord in 2018
2. De samenvatting van het advies van de Gezondheidsraad
3. Reactie VWS op de aanbevelingen van de Gezondheidsraad
4. De standpunten van de verschillende partijen en reactie VWS
5. Pilots door bedrijven
6. De internationale ontwikkelingen
7. Alternatieve opties voor besluitvorming
8. Tabel met overzicht aanbevelingen Gezondheidsraad en mogelijke vervolgacties door VWS

1. Terugblik

In het Nationale Preventieakkoord uit 2018 is afgesproken om in Nederland een vrijwillig voedselkeuzelogo in te voeren.

Het doel is dat consumenten met een logo gemakkelijk het product met de betere samenstelling kunnen kiezen. Tevens kan een logo voor producenten een prikkel zijn voor productverbetering.

Door uw voorganger Blokhuis is in 2019 besloten om te kiezen voor Nutri-Score, mits het algoritme van het logo beter gaat aansluiten op de Nederlandse voedingsrichtlijnen. Dit besluit is op 18 november 2019 met de Kamer gedeeld. In de Kamerbrief is toegelicht dat de keuze mede is gebaseerd op uitgevoerd consumentenonderzoek waaruit is gebleken dat Nutri-Score consumenten in de steekproef het beste van de drie onderzochte logo's (Keyhole, Multiple Traffic Light en Nutri-Score) naar de gezondere keuze leidt. Verder wordt in de brief benoemd dat geen enkele van de mogelijk te kiezen logo's volledig aansluit bij de Nederlandse Schijf van Vijf.

In de brief wordt aangekondigd dat voordat tot invoering wordt overgegaan eerst de achterliggende berekening van Nutri-Score zodanig moet worden aangepast dat door het logo bij de Nederlandse consumenten zo min mogelijk verwarring kan ontstaan over wat de gezonde(re) keuze is en beter aansluit op de Nederlandse Voedingsrichtlijnen en de Schijf van Vijf.

Omdat Nutri-Score en de Nederlandse voedingsrichtlijnen anders tot stand komen en een verschillend doel dienen, was bij voorbaat niet de verwachting dat er 100% overeenstemming is.

2. Advies Gezondheidsraad over herziene algoritme

Om te komen tot betere aansluiting van het algoritme achter het logo op de geldende voedingsrichtlijnen is een internationale stuurgroep ingericht met de landen die hebben gekozen voor Nutri-Score: Frankrijk, Duitsland, België, Luxemburg, Zwitserland, Spanje en Nederland. Tevens is een onafhankelijk Internationaal Wetenschappelijk Comité (IWC) samengesteld met wetenschappers uit de deelnemende landen.

In de periode 2020 tot zomer 2022 heeft het IWC gewerkt aan aanpassingen van de berekeningen achter Nutri-Score voor het vaste voedsel. Het rapport van het IWC is door de internationale stuurgroep in de zomer van 2022 vastgesteld.

Voor de herziening van het algoritme voor dranken heeft het IWC onlangs (januari 2022) zijn definitieve rapport uitgebracht. Dit rapport is nog niet vastgesteld.

In 2023 zal het IWC nog een evaluatie uitvoeren van de groente-, fruit-, en peulvruchtenaandeel in de berekening van Nutri-Score.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

De Gezondheidsraad (GR) heeft op verzoek van VWS over het herziene algoritme voor het vaste voedsel advies uitgebracht (gepubliceerd op 28 november 2022). Vraag aan de Gezondheidsraad was of het algoritme is verbeterd en in hoeverre het beter aansluit op de Nederlandse Voedingsrichtlijnen. Ook is gevraagd welke verbeteringen in de toekomst nog wenselijk zijn. Voorafgaand aan de publicatie heeft de Gezondheidsraad op 25 november het advies aan u toegelicht.

De conclusie van de Gezondheidsraad is dat Nutri-Score een meerwaarde heeft naast de bestaande voedingsvoorlichting. Dit geldt in het bijzonder voor mensen met beperkte voedingskennis die met de huidige voedingsvoorlichting moeilijk te bereiken zijn en een ongezond voedingspatroon hebben.

Het logo is niet perfect maar er zijn voldoende mogelijkheden om het logo verder te verbeteren.

Bij invoering acht de GR de volgende punten van belang:

- Goede uitleg en consumentenvoorlichting over Nutri-Score en breder over een gezond eetpatroon.
- Het uitvoeren van monitoring vanwege de controleerbaarheid.
- Gedragsonderzoek bij consumenten en producenten om het effect van Nutri-Score te meten.
- Breed gebruik van het logo in alle productgroepen is gewenst;

Methodiek GR

De GR heeft de mate van overeenstemming van Nutri-score met de Schijf van Vijf en de Richtlijnen Goede Voeding onderzocht.

Als de mate van overeenstemming 80% of meer bedraagt, is de voorlopige kwalificatie 'goed', bij 60 tot 80% overeenstemming is de voorlopige kwalificatie 'redelijk' en bij minder dan 60% overeenstemming 'niet goed'. Als die voorlopige kwalificatie 'redelijk' of 'niet goed' is, dan zijn er relatief veel discrepanties tussen de Nutri-Scores en de Schijf van Vijf (of RGV). In dat geval is aangegeven welk type discrepantie het betreft: 1) producten met Nutri-Score A of B die buiten de Schijf van Vijf vallen (in dat geval is de Nutri-Score-beoordeling gunstiger dan die van de Schijf van Vijf) of 2) producten met Nutri-Score C, D of E die in de Schijf van Vijf staan (in dat geval is de Nutri-Score-beoordeling ongunstiger dan die van de Schijf van Vijf).

De Gezondheidsraad concludeert dat het algoritme nu beter aansluit op de Nederlandse voedingsrichtlijnen en de Schijf van Vijf. Voor met name de productgroepen met een rode score (N.B. dit is 80% aanbod in supermarkten) biedt het herziene algoritme de kans om consumenten makkelijker te informeren over producten met een betere samenstelling in aanvulling op de huidige voedingsvoorlichting.

Het gaat dan om productgroepen zoals sauzen, koek, gebak, snoep, chocolade, chips, zoutjes, diverse snacks en verschillende soorten broodbeleg.

Ook toont het logo binnen die productgroepen welke producten een meer en minder ongezonde samenstelling hebben (C is minder ongezond samengesteld dan E).

Bij de productgroepen die een groene score krijgen is de aansluiting tussen Nutri-Score en de Nederlandse voedingsaanbevelingen vaak wel, maar niet altijd goed. Zo maakt Nutri-Score binnen een productgroep niet altijd genoeg onderscheid tussen producten met een meer en minder gezonde samenstelling. Hierdoor krijgen bijvoorbeeld witte en zilvervliesrijst dezelfde Nutri-Scores, net als witte en volkoren pasta. Dit sluit niet aan bij de voedingsrichtlijnen, die de vezelrijke varianten aanbevelen. Verder zouden meer plantaardige oliën en zachte margarines en halvarines een groene Nutri-Score moeten krijgen dan nu het geval is, vanwege hun gunstige vetzuursamenstelling. Ook bij kaas en vlees is meer onderscheid gewenst tussen producten met een meer en minder gezonde samenstelling.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

Vanwege het algoritme van de Nutri-Score is er juist bij producten in de groene categorie, zoals fruit, groente, peulvruchten en daarop gebaseerde maaltijden, relatief veel ruimte voor ongezondere toevoegingen zoals zout en suiker. Dit kan tot ongewenste effecten leiden (bijvoorbeeld toevoegen van meer zout of suiker terwijl de Nutri-Score hetzelfde blijft, of het wegnemen van de stimulans tot verlaging van zout, suiker en verzadigd vet). De GR vindt het van belang dit zo veel mogelijk tegen te gaan. Met name zout in groente- en peulvruchtconserven met Nutri-Score B is een aandachtspunt (Nutri-Score A is meestal oké). Hoewel groenteconserven gemiddeld genomen veel minder gegeten worden dan verse groenten, kunnen deze producten op individueel niveau een grote bijdrage leveren aan de totale zoutinname op een dag. Toegevoegd suiker in fruitconserven is ook een aandachtspunt: er kan relatief veel suiker worden toegevoegd zonder dat het product Nutri-Score A verliest.

De GR vindt dat de Nutri-Score bij maaltijdpakketten en -mixen alleen gebaseerd mag zijn op de producten die in de verpakking zitten en niet op producten die de consument zelf nog moet toevoegen (met uitzondering van water). Nu mag de Nutri-Score gebaseerd zijn op het bereidingsvoorschrift op de verpakking, waarin bijvoorbeeld staat dat groente of vlees toegevoegd moet worden. Het is mogelijk dat de consument het bereidingsvoorschrift niet volgt en er bijvoorbeeld minder groente bij doet of de kip uit het bereidingsvoorschrift vervangt door worst. De Nutri-Score van zo'n pakket is dan te positief.

De GR vindt het belangrijk dat als Nutri-Score wordt ingevoerd in de communicatie naar de consument goed wordt uitgelegd dat de Nutri-Score een aanvulling is op de bestaande voedingsvoorlichting, waarbij het logo het mogelijk maakt om de samenstelling van producten met elkaar te vergelijken bij het boodschappen doen. Een gezond voedingspatroon is meer dan alleen het kiezen van producten met een groene score. De GR vindt goede uitleg van belang om te voorkomen dat de Nutri-Score (of een ander logo) de aandacht vermindert voor de bredere voedingsvoorlichting. De GR is zich bewust van de uitdaging die met name ligt bij het uitleggen van de scores die onvoldoende in lijn zijn met de voedingsaanbevelingen.

3. Reactie VWS en vervolgacties op aanbevelingen Gezondheidsraad

De hoofdconclusie van het advies dat Nutri-Score een meerwaarde kan hebben naast de bestaande voedingsvoorlichting, kan u onderschrijven. Ook de aanbevelingen van de Gezondheidsraad voor verdere verbetering en om hiermee voortvarend aan de slag te gaan, kunnen worden onderschreven en

hieraan zullen vervolgacties worden gekoppeld. **Een overzicht met alle aanbevelingen en een inschatting van de mogelijkheden om hieraan opvolging te geven is bijgevoegd onder punt 8.**

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

Aanbevelingen van de GR die op korte termijn een follow up kunnen krijgen zijn:

- De aanbevelingen die gaan over monitoring, gedragsonderzoek en consumentenvoorlichting. Deze kunnen worden uitgevoerd.
- Ten aanzien van de aanbevelingen die gaan over het zout in groente- en peulvruchtenconserven en suiker in fruitconserven zal Nederland bij het IWC aandringen om dit mee te nemen in de evaluatie die nog dit jaar (2023) zal worden uitgevoerd van de definitie van het groente- fruit-, en peulvruchtenaandeel.
- **Echter niet alle aanbevelingen zullen (snel) gerealiseerd kunnen worden.**

De oorzaak hiervan is dat enerzijds het algoritme technisch niet altijd de ruimte geeft voor verdere verfijning die nodig is om de verbetering door te voeren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het onderscheid tussen witte rijst en pasta en de volkoren varianten hiervan.

Mogelijk kan de aanbeveling helpen om in de Europese wet- en regelgeving de samenstelling van "volkoren" uniform vast te leggen, hier zullen we bij de Europese Commissie voor gaan pleiten maar dit zal een lange doorlooptijd hebben.

Anderzijds speelt mee dat internationaal eerst consensus moet worden bereikt over een opdracht aan het Internationale Wetenschappelijk Comité voor het voorbereiden van verdere verbeteringen. Andere landen kunnen mogelijk andere wensen en voorstellen hiervoor hebben. De productgroep oliën en vetten is een speerpunt geweest van het IWC bij de recent afgeronde evaluatie van het algoritme dus de vraag is er draagvlak is om hier het IWC opnieuw een opdracht voor te geven.

Tevens hebben we bekeken of de aanbevelingen met andere maatregelen (deels) te realiseren zijn. Denk aan maatregelen via het de Nationale Aanpak Productverbetering, nationale wetgeving over productsamenstelling, afspraken met de bedrijven dat de samenstelling van producten niet achteruit zal gaan (ook als het algoritme wel ruimte hiervoor biedt) en extra voorlichting door het Voedingscentrum over de Schijf van Vijf.

Samenhang met productverbetering

In de afweging om Nutri-Score in te voeren kan worden meegenomen dat Nutri-Score een instrument kan zijn dat als 'bijvangst' heeft dat het bedrijven kan stimuleren de samenstelling van hun producten te verbeteren.

Bedrijven en supermarkten die pilots met Nutri-Score hebben gedaan geven aan dat in de praktijk Nutri-Score als belangrijke prikkel werkt voor productverbetering.

Tegelijkertijd zijn er begrijpelijke zorgen bij onder andere voedingswetenschappers dat door Nutri-Score de Nationale Aanpak Productverbetering op de achtergrond verdwijnt en dat vooral wordt ingezet op het slim gebruiken van het algoritme om tot een betere score te komen ("health washing").

Inzet van VWS is dat de Nationale Aanpak Productverbetering als apart beleid naast Nutri-Score moeten worden gezien. Nutri-Score kan daarvoor als prikkel

dienen. Daarom wordt ook voor enkele (dit zijn er niet zo veel) productgroepen gezorgd voor eenduidigheid in grenswaarden/afkappunten. Door het RIVM zal de productverbetering worden gemonitord. Daarnaast zal vanuit VWS verder worden gewerkt aan andere, waaronder meer verplichtende, maatregelen om de gezonde voedselkeuze te bevorderen. Brede inzet van verschillende maatregelen blijft nodig en Nutri-Score komt niet in de plaats van deze maatregelen. In uw brief aan de Tweede Kamer van 9 december 2022 heeft u onder andere prijsmaatregelen aangekondigd en het verkennen van de optie om de maximale gehalten voor zout, suiker of verzadigd vet in producten wettelijk vast te leggen.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

4. Reacties stakeholders

Het Nutri-Score dossier wordt door veel partijen op de voet gevolgd. De voor- en tegenstanders gebruiken onder andere social media om hun standpunten en zorgen te delen. In de afgelopen jaren heeft ook de pers veel belangstelling getoond voor het onderwerp, mede omdat er verdeeldheid is over het onderwerp en er nog geen besluitvorming heeft plaats gevonden.

Er is een stakeholdersoverleg ingericht waarin VWS regelmatig de verschillende partijen op de hoogte houdt van de ontwikkelingen. In het stakeholdersoverleg hebben de volgende partijen zitting: Gezamenlijke Gezondheidsfondsen, Veneca (catering), Consumentenbond, CBL, FNLI, Nederlandse Vereniging van Diëtisten (NVD), Koninklijke Horeca Nederland, RIVM en Het Voedingscentrum.

Naast de partijen in het stakeholdersoverleg hebben ook partijen zoals Foodwatch en de Voedingsjungle steeds veel belangstelling getoond voor Nutri-Score. De Voedingsjungle heeft verschillende malen (in 2019, december 2022 en 2023) zijn zorgen bij u neergelegd onder ander door middel van een breed gesteunde brief.

Grofweg kunnen de partijen worden ingedeeld bij één van de twee hoofdopties voor besluitvorming:

- Zo snel mogelijk starten met de invoering van Nutri-Score en het logo werkende weg verder verbeteren (Consumentenbond, Foodwatch, CBL, diverse levensmiddelenbedrijven).
- Nog niet besluiten tot invoering maar eerst alle aanbevelingen doorvoeren. (Oproep van de Voedingsjungle inclusief de ca. 150 medeondertekenaars, Voedingscentrum)

Voorstanders snelle invoering van NS:

CBL, Consumentenbond, Foodwatch en aantal voedselproductiebedrijven zijn voorstander van snelle invoering van Nutri-Score. FNLI heeft een genuanceerd standpunt ingenomen.

CBL is de vertegenwoordigende partij namens de supermarkten in het stakeholdersoverleg en pleit voor snelle invoering van Nutri-Score nadat de besluitvorming een aantal keren is uitgesteld. Veel supermarkten voeren pilots uit met Nutri-Score. De uitkomsten daarvan zijn met VWS gedeeld. Uit bijna alle evaluaties van de pilots kwam volgens de supermarkten naar voren dat Nutri-Score stimuleert om hun producten (huismerken) te verbeteren en dat supermarkten verwachten dat dit ook bij de A merken zal gebeuren. Supermarkten willen Nutri-Score zo snel mogelijk gaan gebruiken, ondersteund met een overheids campagne om te zorgen dat consumenten meer bewust worden

van het logo en begrijpen hoe het werkt. Enkele supermarkten gaven aan dat het implementeren van de Nutri-Score op hun producten veel tijd kost, zeker een jaar.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

Verschillende voedingsproducenten hebben individueel in lijn met het standpunt van CBL gereageerd. Alle bedrijven die pilots hebben gedaan zijn positief over de invoering van Nutri-Score. Ook bedrijven zoals Nestlé en Domino's die producten met rode scores op de markt brengen zijn voorstander en vinden transparantie richting de consument belangrijk.

In de achterban van **FNLI** bevinden zich zowel bedrijven die voor als tegen de invoering van Nutri-Score zijn. FNLI heeft recent een brief gestuurd waarin wordt aangegeven dat zij het advies van de Gezondheidsraad lezen als positief over de invoering van Nutri-Score. De verdere verbeteringen die de GR aanbeveelt kunnen wat FNLI betreft daarna worden ingevoerd.

Hoofdpunt van FNLI is dat er nu spoedig een besluit moet komen ongeacht wat er wordt besloten omdat bedrijven hier al drie jaar op wachten. Verder wil FNLI dat de portiegrootte in Nutri-Score wordt meegenomen.

De Consumentenbond heeft naar aanleiding van het rapport van de Gezondheidsraad een oproep aan u gedaan om Nutri-Score nu snel in te voeren. En daarbij een publiekscampagne te starten om uit te leggen hoe het logo werkt en hoe het kan bijdragen aan een gezond voedingspatroon. In Europees verband pleit de Consumentenbond voor een verplichte invoering van Nutri-Score in heel Europa.

De Consumentenbond constateert dat er zeker nog aan het logo gesleuteld kan worden. Maar ze geven ook aan het eens te zijn met de uitspraak van de Gezondheidsraad dat het niet waarschijnlijk is dat er een voedselkeuzelogo beschikbaar komt dat wél volledig voldoet.

Foodwatch heeft op 30 november 2022 een brief aan u gestuurd naar aanleiding van het GR advies waarin ze aangeven dat nu de GR het nut van de Nutri-Score als goedwerkend voedselkeuzelogo bevestigt ze een dringend beroep doen op VWS om zich in het publieke en Brusselse debat openlijk uit te spreken voor Nutri-Score als bindend Front-of-Package Nutrition Label (FOPNL) voor de hele EU.

Partijen die de besluitvorming willen uitstellen en eerst de verbeterpunten van de GR willen doorvoeren

Er is een brede oproep vanuit **de Voedingjungle** (een organisatie met als oogmerk om voor de belangen van consumenten op te komen) om de invoering van Nutri-Score uit te stellen totdat de aanbevelingen van de GR zijn gerealiseerd en de tekortkomingen zijn opgelost.

De oproep is ondertekend door 6 koepelorganisaties¹ en circa 150 individuele voedingskundigen, voedingswetenschappers en andere professionals.

Zij maken zich zorgen dat de tekortkomingen van de Nutri-Score vooral zitten bij de producten die in de Schijf van Vijf staan en dat het herziene algoritme van

¹ Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie, 5.1.2e
Beroepsvereniging Gewichtsconsulenten Nederland (BGN), 5.1.2e
Beroepsvereniging Leefstijlcoaches Nederland (BLCN), 5.1.2e
Diëtisten Coöperatie Nederland (DCN), 5.1.2e; Nederlandse
Vereniging van Diëtisten (NVD), 5.1.2e; Partnerschap Overgewicht
Nederland (PON), 5.1.2e

Nutri-Score consumenten niet goed genoeg helpt bij het maken van de gezondere keuze. Zij denken dat dit afbreuk doet aan het 'merk' Nutri-Score en aan het 'merk' Schijf van Vijf, wanneer de tekortkomingen nog niet zijn opgelost als het logo al is ingevoerd. Als tussenoplossing zien zij een gefaseerde invoering van Nutri-Score. Dus alleen de Nutri-Score toelaten op die productgroepen waarbij de aansluiting op de Nederlandse voedingsrichtlijnen goed is.

Uit het gesprek dat VGP op 3 februari jl. met Voedingsjungle heeft gevoerd bleek dat de onvrede over Nutri-Score voor sommige wetenschappers verder gaat dan alleen de tekortkomingen en dat zij het across the board-systeem achter Nutri-Score niet acceptabel vinden.

Kenmerk

3537353-1044469-VGP

Het Voedingscentrum heeft het advies van de GR besproken in hun Raad van Toezicht en heeft de volgende zienswijze op het rapport: *Het rapport van de GR laat zien dat voor de belangrijke onderdelen van onze voedingsvoorlichting (de basisproducten) er relatief veel discrepanties zijn tussen de Sv5 en NS. Juist bij de groene A en B producten waarvan je verwacht dat ze gezond zijn, vindt de GR de meeste afwijking t.o.v. de Sv5. Het Voedingscentrum concludeert dat NS op dit moment onvoldoende handelingsperspectief biedt om in te kunnen zetten in samenhang met onze voedingsvoorlichting.*

Kritiek individuele bedrijven en branches

WVS en de internationale stuurgroep hebben de afgelopen maanden diverse reacties ontvangen van verschillende branches en individuele bedrijven naar aanleiding van het vaststellen van het herziene algoritme. Unilever, de zuivelbranche en de Oliën en Vettenbranche vinden dat de herzieningen in het algoritme nog steeds tekortschieten en dat dit negatieve gevolgen heeft voor de productgroepen die zij op de markt brengen. Voor Unilever speelt mee dat zij betreuren dat de portiegrootte in Nutri-Score niet wordt meegewogen.

Reactie WVS op de aandachtspunten van de stakeholders

De zorgen over mismatches (producten waarvan de score niet goed aansluit op de Schijf van Vijf) zijn begrijpelijk. De informatievoorziening/voorlichting over Nutri-Score voor consumenten is uitdagend omdat mismatches altijd zullen blijven bestaan.

In de communicatie richting consumenten zal goed moeten worden uitgelegd dat Nutri-Score een model is dat in de meeste gevallen goed werkt maar dat soms de gewenste differentiatie tussen producten ontbreekt. Dit is bijvoorbeeld het geval in de productcategorie van de oliën en vetten.

Vraag is wanneer het algoritme voor een minderheid van de producten niet goed werkt, dit kan zorgen voor wantrouwen ten opzichte van het logo als geheel. Er is te weinig gedragsonderzoek om dit goed in te kunnen schatten, maar dit zal vanaf de invoering worden gemonitord en kan leiden tot bijstelling van de communicatiestrategie. De Consumentenbond vindt het geen probleem dat het systeem niet voor alle producten goed werkt en ziet Nutri-Score als een levend systeem dat steeds verbeterd en aangepast kan worden.

Een gefaseerde invoering zoals de Voedingsjungle voorstelt is niet mogelijk omdat hiervoor geen ruimte is binnen de internationale gebruiksvoorwaarden van Nutri-Score. Daarbij is het de vraag of consumenten wel beter af zijn als bijvoorbeeld witte rijst en pasta het logo niet zouden mogen gebruiken.

Als besloten wordt tot invoering dan zullen de mismatches naar verwachting op social media worden gedeeld en mogelijk zullen er rechtszaken of procedures bij de Reclame Code Commissie worden gevoerd door partijen die Nutri-Score misleidend vinden.

5. Pilots door bedrijven

Verschillende voedingsproducenten en supermarkten voeren momenteel pilots met het oude algoritme van Nutri-Score uit. Sommige bedrijven zoals Albert Heijn hebben zeer uitgebreide pilots en Nutri-Score toegepast op veel huisproducten, de schapkaarten en op het online-aanbod.

De pilots zijn gestart om ervaring op te kunnen doen met het logo en zouden tijdelijk van aard zijn.

Als wordt besloten dat Nederland vanaf januari 2025 Nutri-Score invoert dan moeten de pilots daarvoor zijn gestopt en moeten de etiketten vanaf 2025 in lijn zijn met de scores van het herziene algoritme.

Kenmerk

3537353-1044469-VGP

6. Internationale ontwikkelingen

Er spelen op internationaal niveau diverse ontwikkelingen die relevant zijn om kennis van te nemen bij uw besluit over Nutri-Score.

Aandachtspunt 1:

Onderdeel van de lopende opdracht aan het IWC is de herziening van het algoritme voor de dranken. In de internationale stuurgroep is de besluitvorming over de herziening van het algoritme voor dranken nu twee keer uitgesteld.

Enkele landen hebben veel tijd nodig voor afstemming met hun landbouwdepartement en Economische Zaken.

Een kernwaarde van Nutri-Score is dat het een wetenschappelijk onderbouwd logo is en dat dus landbouwbelangen of economische belangen hierbij geen rol spelen.

Wij adviseren u om dit als harde randvoorwaarde te beschouwen voor deelname aan Nutri-Score. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat de besluitvorming in de internationale stuurgroep Nutri-Score over het algoritme voor de dranken binnenkort op een goede manier zal worden afgerond en zullen u de komende tijd van de voortgang en uitkomsten op de hoogte houden.

De landen die Nutri-Score al hebben ingevoerd hebben besloten dat vanaf januari 2024 het herziene algoritme kan worden gebruikt. Dit is een kritisch pad: de vertraging in de besluitvorming over het drankenalgoritme gaat mogelijk betekenen dat januari 2024 niet wordt gehaald.

Aandachtspunt 2:

De landen die Nutri-Score al hebben ingevoerd hebben een overgangstermijn van twee jaar afgesproken voor de aanpassing van etiketten van het oude naar het herziene algoritme. Het streven is dat het herziene algoritme per januari 2024 wordt ingevoerd. De overgangstermijn loopt dus door tot eind 2025.

Tijdens de overgangstermijn kunnen zowel het oude als herziene algoritmes naast elkaar worden gebruikt en dit kan leiden tot een periode waarin consumenten de scores van producten niet optimaal kunnen vergelijken. Ook Nederland krijgt hiermee te maken via import van producten uit de omliggende landen die Nutri-Score gebruiken. Deze situatie is met de Consumentenbond besproken. Zij zien een korte overgangstermijn als het meest wenselijk maar snappen dat een overgangstermijn onvermijdelijk is en verwachten niet dat dit tot grote verwarring bij consumenten zal leiden.

NB We hebben geen cijfers over het aandeel van producten uit het buitenland in de supermarkten.

Aandachtspunt 3:

De Europese Commissie heeft aangekondigd dat zij als onderdeel van de Farm-to-Fork strategy met een voorstel komen voor een verplicht Front-of-Package Nutrition Label. De oorspronkelijk planning hiervoor was eind 2022, dit is later uitgesteld tot (op z'n vroegst) het tweede kwartaal 2023 en het laatste bericht

hierover is dat de GR geen concrete planning kan geven. De verdeeldheid binnen Europa ligt hieraan ten grondslag. Wachten op de invoering van een Europees logo lijkt daarom niet zinvol want dit kan nog lang op zich laten wachten. Enkele Europese landen zijn uitgesproken tegenstanders van Nutri-Score. Italië heeft het gebruik van Nutri-Score verboden. Het voedselkeuzelogo benadeelt volgens hen streekproducten die geliefd zijn in de regio. Italië legt sancties op aan bedrijven die alsnog producten verkopen met Nutri-Score op de verpakkingen.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

7. Andere opties voor besluitvorming

In de voorbereiding van deze nota zijn verschillende opties voor besluitvorming bekeken waaronder de optie die de voorkeur heeft van de Voedingsjungle en Het Voedingscentrum om 'eerst de aanbevelingen van de GR door te voeren': Deze variant gaat ervan uit dat kan worden toegewerkt naar een min of meer perfect logo. De realiteit is echter dat het logo nooit perfect zal zijn en dat andere instrumenten en maatregelen nodig zijn en blijven om gezonde voedingskeuzes te stimuleren. Ook als de GR-aanbevelingen zijn doorgevoerd zullen weer nieuwe wensen en mogelijkheden zijn voor verbetering. Mede omdat steeds nieuwe wetenschappelijk inzichten over voeding zullen ontstaan en we te maken hebben met steeds nieuwe producten en veranderende voedingsgewoontes.

Door al het herziene logo zoals het nu is in te voeren, kan het werkende weg worden verbeterd en kunnen ervaringen en kennis worden opgedaan hoe de effectiviteit van het logo kan worden versterkt. Het gaat daarbij niet alleen om verdere verbeteringen in het algoritme. Er zal bijvoorbeeld ook gedragsonderzoek plaatsvinden waarmee de publiekscommunicatie kan worden verbeterd en tools die Nutri-Score ondersteunen (zoals keuzetools die supermarkten online aanbieden) kunnen worden doorontwikkeld.

CBL en FNLI geven aan dat bedrijven en supermarkten zodra het herziene algoritme bekend is gemaakt, in ieder geval 4 maanden nodig hebben om Nutri-Score op de verpakkingen te zetten of, indien het gaat om producten die meedoen in de pilot, over te schakelen naar het nieuwe algoritme. In een gesprek met enkele individuele bedrijven en supermarkten werd een jaar genoemd als periode die nodig is om het logo breed te gaan gebruiken.

Met de Consumentenbond is informeel besproken wat vanuit hun optiek een goede startdatum zou kunnen zijn. Voorgelegd is dat wanneer er snel (begin 2024) met Nutri-Score wordt gestart er een periode van ca 2 jaar zal zijn waarin consumenten te maken krijgen met producten met verschillende algoritmes omdat deze in het buitenland nog mogen worden gebruikt. De Consumentenbond vindt een korte overgangstermijn het meest wenselijk. Zij beschouwen een overgangperiode als iets onvermijdelijk en verwachten niet dat dit tot grote verwarring bij consumenten zal leiden. De Consumentenbond gaf in het gesprek aan dat het in ieder geval wenselijk is dat in het besluit een concrete invoeringsdatum wordt genoemd.

8. Overzicht aanbevelingen Gezondheidsraad en mogelijke vervolgacties door VWS

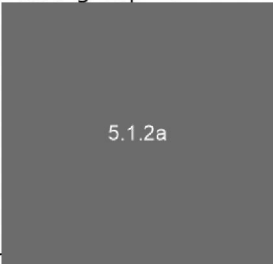
De inschatting is dat de groen gearceerde aanbevelingen op korte termijn (voor 2025) kunnen worden uitgevoerd.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

1	Zout in groente- en peulvruchtenconserven	Termijn waarop verbetering kan worden doorgevoerd:	Opmerkingen
	Het IWC heeft zich bij de evaluatie in relatie tot zout op veel productgroepen gericht maar niet op groente en peulvruchten. De commissie vindt het belangrijk dat dit alsnog gebeurt bij een toekomstige herziening.	Korte termijn	-eens dat het wenselijk is om deze aanbeveling mee te nemen – Dit kan mogelijk door IWC worden meegenomen in aanstaande herziening definitie groente- fruit- en peulvruchtenaandeel (2023). Nederland zal hierop inzetten in de internationale stuurgroep. Als IWC onvoldoende oplevert dan zijn er nog andere opties: - aanvullende afspraken maken in NAPV is mogelijk. Dit is echter niet prioritair omdat groente- en peulvruchtenconserven een relatief kleine groep is. - Het bedrijfsleven heeft binnen NAPV afgesproken dat productsamenstelling niet mag verslechteren. Dit betekent dat er geen ruimte is om extra zout toe te voegen - Indien blijkt dat dit toch gebeurt kan wetgeving worden overwogen (Warenwet) waarin de maximum aan zout voor deze productcategorie

			wordt vastgelegd.
2	Onderscheid tussen volkoren en witte graanproducten (bv pasta, rijst)	Lange termijn	- eens dat beter onderscheid wenselijk is maar dit zal lastig worden want is in huidige herziening door IWC geprobeerd maar is niet gelukt. - het vezelpercentage verschilt te weinig om het onderscheid te kunnen maken in het algoritme. - de impact kan via monitoring van de voedselconsumptie worden gemonitord. - Extra voorlichting Schijf van Vijf is wel op korte termijn mogelijk.
	De commissie adviseert om op Europees niveau alsnog afspraken te maken over wat volkoren is en deze ook vast te leggen in etiketteringswetgeving. Vervolgens kan het algoritme van N-S op dit punt worden herzien.	Lange termijn	Eens om te agenderen bij de EC, maar is lang traject en draagvlak binnen EU hiervoor is onzeker.
3	Suiker in fruitconserven		
	Suiker in fruit conserveren meenemen in de rapportage in 2023 over de regels voor toekenning van punten voor aandeel groenten, fruit en peulvruchten. Als dit niet tot gewenste resultaat leidt dan adviseert de commissie te bezien of de Europese etiketteringswetgeving aangepast kan worden	Korte termijn	Idem als opmerkingen over zout in groente en peulvruchtenconserven. Nederland zal op aanpassingen inzetten in de internationale stuurgroep. Aanpassing Europese etiketteringswetgeving zodat vrije/toegevoegde

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

	zodat vrije/toegevoegde suiker verplicht vermeld moet worden op het etiket.		suiker verplicht vermeld moet worden op het etiket zal in Europa worden geagendeerd maar resultaat kan pas op lange termijn worden verwacht.
	Verder adviseert de commissie om ook in het logo van de N-S expliciet zichtbaar te maken of het sap of de siroop is meegerekend.	(Middel)lange termijn te realiseren mits draagvlak bij de andere deelnemers international e stuurgroep	Agenderen in de internationale stuurgroep NS.
4	Onderscheid tussen typen vetten en oliën		
	De commissie adviseert een nadere inventarisatie binnen de mogelijkheden van het algoritme voor vetten zodat alle plantaardige oliën een gunstige A/B moeten kunnen krijgen en dat geldt ook voor zachte margarines en halvarines.	(Middel)lange termijn. NL zal inzetten dat dit bij volgende wijziging algoritme wordt meegenomen	- verbetering is wenselijk maar zal lastig worden want is in huidige herziening door IWC al geprobeerd maar is niet gelukt. - halvarine is onderdeel van SvV en belangrijk product binnen eetpatroon in Nederland. Een C score is niet de meest gunstige score, maar het onderscheid met smeersels met een hoog verzadigd vet gehalte (score D of E) is wel duidelijk. In ongunstigst geval gaan consumenten minder halvarine gebruiken. Dit gaan we monitoren (door RIVM). - Extra voorlichting Schijf van Vijf is wel op korte termijn mogelijk.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

5	Kaas		
	De commissie adviseert om naar een oplossing te zoeken in het algoritme waardoor kazen beter worden verdeeld tussen N-S C, D, E naar rato van zowel hun verzadigd vetgehalte als hun zoutgehalte.	Lange termijn. NL zal inzetten dat dit bij volgende wijziging algoritme wordt meegenomen	- Kaas is belangrijk onderdeel voedingspatroon in NL - verbetering algoritme is wenselijk maar zal lastig worden want is in huidige herziening door IWC al geprobeerd maar is niet gelukt. - IWC heeft vooral naar zout en calcium gekeken. Vetten zou in een volgende evaluatie meer meegenomen kunnen worden. - Extra voorlichting Schijf van Vijf is wel op korte termijn mogelijk.
6	Vlees		
	De commissie adviseert het algoritme te verbeteren zodat onbewerkt rood en onbewerkt wit vlees beter onderscheiden worden, met minder gunstige N-Ss voor rood vlees dan voor wit vlees. Verder zou ze graag zien dat zowel bewerkt rood als wit vlees een minder gunstige N-S krijgt.	Lange termijn. NL zal inzetten dat dit bij volgende wijziging algoritme wordt meegenomen	- verbeteringen algoritme is wenselijk maar vraag is of hiervoor draagvlak bij COEN is. - de impact van deze tekortkoming op het gedrag van consumenten kan worden gemonitord door RIVM.
7	Maaltijdpakketten en -mixen		
	De commissie is van mening dat de etiketteringswetgeving, afgezien van het toevoegen van water, geen ruimte zou mogen bieden aan het berekenen van de samenstelling van een product inclusief producten die nog door	Lange termijn	NL kan voorstellen in internationale stuurgroep om dit gezamenlijk bij de EC te agenderen. Doorlooptijd aanpassing wetgeving is lang.

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

	de consument toegevoegd kunnen worden.		
--	--	--	--

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

4.2 Voorkomen van ongewenste effecten

N-S biedt ruimte om componenten tegen elkaar uit te ruilen. Benutting van die ruimte kan leiden tot verslechtering van de samenstelling terwijl de N-S ongewijzigd blijft. De commissie vindt het van belang dat dit zoveel mogelijk wordt tegen gegaan.	Met bedrijfsleven zullen we de afspraak herbevestigen dat ruimte niet wordt benut en er geen achteruitgang huidige productsamenstelling plaatsvindt. Dit is in lijn met de afspraken in NAPV. - Indien blijkt dat dit toch gebeurt kan wetgeving voor de samenstelling van producten worden overwogen (Warenwet).
Toevoegen van vezel, zout of suiker	
De commissie adviseert binnen NAPV alsnog criteria op te stellen voor het zout- en suikergehalte in conserven van fruit, groente en peulvruchten. Verder adviseert ze om de zout- en suikergehaltes van alle productgroepen, waaronder magere zuivel, te (blijven) monitoren om te inventariseren of het logo tot ongewenste verschuivingen leidt in de productsamenstelling.	Eens dit kan in NAPV (maar mogelijk kan IWC dit meenemen in lopende evaluatie) Monitoring op samenstelling producten door RIVM
Vervangen van suiker door zoetstoffen	
De commissie adviseert dan ook om de productontwikkeling en inname wat betreft zoetstoffen te monitoren en de wetenschappelijke ontwikkelingen op dit gebied te blijven volgen.	Monitoring RIVM mits benodigde data mbt zoetstoffen in producten beschikbaar zijn. RIVM zal wetenschappelijke ontwikkelingen omtrent zoetstoffen volgen.

4.3 Transparantie

De commissie vindt het belangrijk dat de berekeningen van de N-S transparant zijn.	Dit is voorbereid en wordt opgenomen in de Nederlandse bijlage van de gebruiksvoorwaarden waarin staat dat alle elementen van de berekening verplicht moeten worden aangeleverd aan Leda.
--	---

4.4 Regels voor plantaardige vervangers van dierlijke

--	--

producten	
De commissie adviseert om internationale afspraken te maken over criteria voor plantaardige vervangende producten (leveren van voldoende calcium, vit B12, ijzer en eiwit).	VWS zal verkennen waar deze discussie het beste kan worden gevoerd (WHO Europa)

Kenmerk
3537353-1044469-VGP

4.5 Algemene aanbeveling voor het gebruik van een voedselkeuzelogo

Zichtbaarheid	
Voor de effectiviteit van het voedselkeuzelogo is van belang dat het logo op alle producten staat. De commissie realiseert zich dat een verplichting op nationaal niveau niet te realiseren is maar dat dit op Europees niveau moet gebeuren.	Nederland zal hierop inzetten in EC verband (verplicht Europees logo) maar verwachting is dat dit pas op langere termijn gerealiseerd wordt
De commissie vindt het belangrijk dat van zo veel mogelijk producten zichtbaar is of ze een gezonde samenstelling hebben.	Stimuleren bedrijfsleven om Nutri-Score zo breed mogelijk te gebruiken.
De commissie kan zich voorstellen dat bij onverpakte producten kan worden gekozen voor de afbeelding van het logo in of op de schappen.	Dit zal worden besproken in de internationale stuurgroep NS
Communicatie naar de consument	
De commissie vindt het belangrijk dat in de communicatie naar de consument goed wordt uitgelegd dat N-S een aanvulling is op de bestaande voedingsvoorlichting (RGV, Sv5) waarbij het logo het mogelijk maakt om de samenstelling van producten met elkaar te vergelijken. Voor mensen met specifieke voedingsbehoeften geldt dat ondersteuning van een diëtist nodig blijft. Het is belangrijk dat de consument beseft dat alleen producten kiezen met een A of B niet automatisch leidt tot een verantwoord voedingspatroon. De commissie is zich bewust van de uitdaging voor de voorlichting die met name ligt bij het uitleggen van de scores die onvoldoende in lijn zijn met de bestaande voedingsvoorlichting.	VWS kan dit meenemen in campagne en er vindt afstemming plaats met Voedingscentrum en bedrijfsleven
Monitoring en onderzoek	
Bij invoering van een	Dit kan via monitoring

voedselkeuzelogo in NL is het belangrijk om zorgvuldig te monitoren wat de effecten zijn op het aankoopgedrag van de consument in de praktijk, de gevolgen voor de volwaardigheid, duurzaamheid en veiligheid van het voedingspatroon en (zo mogelijk) de uiteindelijke gevolgen voor de gezondheid van de bevolking.	voedingsconsumptie RIVM en gedragsonderzoek via RIVM
Een ander punt om te monitoren zijn de effecten van een logo op het productaanbod en de zichtbaarheid van het logo. In hoeverre leidt invoering van het logo tot productherformulering en gaat het dan om gewenste veranderingen of juist ongewenste in productsamenstelling. Gaan logo en NAPV elkaar versterken of aanvullen of elkaar ondermijnen. In welke mate wordt het logo gebruikt vanwege het vrijwillige karakter.	Monitoring door RIVM

Kenmerk
3537353-1044469-VGP